

Для цитування. Приймак І. В., Подкоритова Л. О. Особливості психологічної нонфікшн літератури. Життєві виклики сучасного суспільства в умовах воєнного часу : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Київ, 05-06 листопада 2024 року) / за ред. С. Д. Максименка, В. В. Турбан. Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2024. С. 89-90

Приймак Інна Володимирівна,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української філології
Хмельницького національного університету, м. Хмельницький
Подкоритова Лариса Олександрівна
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології та педагогіки
Хмельницького національного університету, м. Хмельницький
larisa.podkoritova@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ НОНФІКШН ЛІТЕРАТУРИ

Нонфікшн література є однією з найбільш запитаних сучасними читачам. Разом із тим, в українській науці дослідження нонфікшн літератури і її психолого-педагогічного значення є відносно новими і мало поширеними.

Зауважимо, що у науковій літературі немає чіткого визначення поняття «нонфікшн література», але дослідниця А. Зелінська пропонує два його значення: 1) ширше – нонфікшн як література, позбавлена художнього вимислу; 2) вужче – нонфікшн як література факту або документалістика [1].

Послуговуючись першим значенням цього поняття, ми визначаємо як окремий різновид *психологічний нонфікшн* – література, присвячена психологічній тематиці, і яка ґрунтується на наукових фактах з психології і/або практичному психологічному досвіді автора та має пізнавальний, просвітницький, мотиваційний зміст.

Провідними особливостями психологічної нонфікшн літератури визначаємо: ● опора на наукові факти з психології; ● побудова на реальних подіях, зокрема практичному психологічному досвіді автора, з епізодичними включеннями художнього вимислу; ● фактична точність наративу; ● наявність відповідних посилань (академічна доброчесність), документів, фото- і відеоматеріалів та інших доказів автентичності подій і героїв; ● професійна підготовленість автора / авторки (практикуючий/а психолог/иня або психотерапевт/ка, психолог/иня-науковець/иця, викладач/ка психологічних дисциплін) або задіяння відповідного спеціаліста як експерта/ки, співавтор/ки твору.

Попередній аналіз низки книг, які ми відносимо до психологічної нонфікшн літератури, дає нам можливість визначити такі її різновиди:

- пізнавальна – надає у доступній формі відомості з психології;
- розвивальна – містить практичні вправи, методики, рекомендації для самодослідження і саморозвитку читача/ки;
- мотиваційна – спонукає до змін, дій, розвитку, часто заснована на особистому і/або практичному психологічному досвіді автора/авторки;
- нонфікшн-самоаналіз – професійний аналіз автором/кою своєї певної життєвої історії або життя в цілому, що знайомить із досвідом конкретної людини та здійснює легкий терапевтичний ефект за рахунок ототожнення читача / читачки з автором/авторкою твору, усвідомлення універсальності власних проблем, заохочення надії на їх вирішення тощо.

Зауважимо, що пізнавальний, розвивальний, мотиваційний психологічний нонфікшн часто заснований на наукових фактах і практичному досвіді автора/авторки; нонфікшн-самоаналіз – на особистому досвіді автора / авторки і його професійній рефлексії.

Виходячи з цієї класифікації, можна визначити такі провідні функції психологічної нонфікшн літератури: ● пізнавальна; ● просвітницька; ● розвивальна; ● мотиваційна; ● психокорекційна; ● психотерапевтична.

Таким чином, психологічний нонфікшн можна використовувати у психолого-педагогічній практиці, зокрема у бібліотерапії, що становить перспективи подальших досліджень.

Література:

1. Зелінська А. Семантичні межі поняття «книга нонфікшн». Актуальні питання масової комунікації. 2015. 18. С. 62–73.
URL: <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=460506> (дата звертання: 16.10.24).